

Lyset skinner i mørket

KRØYER: Det kan være svært at forstå, at kunstneren P. S. Krøyer (1851-1909), kan blive ved med at vække undring, inspiration og refleksion, mere end hundrede år efter sin død. Ikke desto mindre fik udstillingsbesøget på Den Hirschsprungske Samling i København en trist vinterdag både glæde, lys og nye erkendelser frem i mit sind.

Først overraskelsen over at træde ind på et museum, hvor det summede af liv og røre midt på dagen. Et museum, som plejer at emme af ro med få forskende gæster, i hvert tilfælde når jeg tidligere har været der.

Det var med andre ord næsten umuligt at få plads foran værkerne. Vi stod bogstaveligt talt i kø for at få lov til at beskue de smukke malerier. Den aktuelle udstilling, "Krøyer i internationalt lys" kan ses indtil 10. april i år, hvorefter den drager til det nordjyske og kan ses på Skagens Museum hele sommeren med åbning 4. maj.

Når Krøyer kan bringe lys og glæde til sine beskuerne, handler det ikke mindst om det gentagende tema, kontrasten mellem lys og mørke og hans exceptionelle behandling af henholdsvis lyset og mørket. Mest betagende var derfor gensynet med maleriet "Skagboere går ud på nattefiskeri. Sildeg sommeraften. 1884", som til daglig hænger på Musée d'Orsay i Paris, hvor jeg så det i 1993.

I øverste højre hjørne hænger fuldmånen, som spejler sig i vandet, mens fiskerne stille glider ud i deres fiskerbåde med kæmpestore, månebelyste sejle, og udgør en kontrast til de sortmalede både. I det fjerne ses en båd som allerede er langt fra land. Nu skal der arbejdes! Min begejstring for dette maleri, skal måske også ses på baggrund af min opvækst i Frederikshavn, hvor jeg mindes sommeraftner ved stranden, og iblandt køreture til Skagen, Bratten og Strandby for at se solen gå ned. Østkystens mildhed! Maleriet er

endvidere et vidnesbyrd om Krøyers umiskendelige internationale format.

Der er flere eksempler på, at det var det internationale samfund, som først fik øjnene op for Krøyers uovertrufne talent, herunder et andet højdepunkt i udstillingen, nemlig "Italienske landsbyhattemagere. Sora 1880". Maleriet er en realistisk skildring af den magre og benede hattemager, og hans to halvnøgne, snavsede sønners hårde slid, som fremkalder dryppende sved, i det damp- og røgfyldte værksted.

Krøyer opholdt sig lidt uden for Rom, i byen Sora i 1880. Det blev en af de sidste destinationer på Krøyers dannelsesrejse, der blev indledt i Paris tre år tidligere, hvor han begyndte på Léon Bonnats malerskole. Det var her, han lærte at skildre det nøgne menneske i sin utilslørede sandhed. Idealet var et realistisk indtryk, hentet hos 1600-tallets spanske malere. Allerede i 1878 rejste Krøyer til Spanien, og kopierede, dybt betaget, en række af Velázquez' malerier på Pradomuseet. Umiddelbart inden rejsen til Sora havde Krøyer set et maleri på den årlige Salon-udstilling i Paris, der gjorde et voldsomt indtryk på ham. Maleren Fernand Cormons skildring af bibelens Kain. En dramatisk gengivelse af en gruppe mennesker, der halvnøgne og udmærkede drager i landflygtighed. I maleriet "Italienske landsbyhattemagere. Sora 1880" samler Krøyer alle sine kundskaber, for at vise sin viden om både ældre og samtidig kunst, og sendte det straks til Salonen i Paris, hvor det fik en medalje.

I Danmark blev maleriet ingen succes, det vakte forargelse blandt publikum og kunstkritikere, især foranlediget af svedperlerne på hattemagerens næse. Det adskilte sig for meget fra de idealiserede italienske folkelivsscener, som man var vant til at se. Maleriet tilhører i dag Den Hirschsprungske Samling.

I eftertid kan det være svært at forstå, at Krøyer har kunnet provokere den danske kunstscene. I dag betragtes hans malerier vel oftest som

harmløst idylliske, ikke mindst på grund af især de velkendte bordscener, hvor det mest berømte er "Hip, hip hurra!", der i dag tilhører Göteborgs Kunstmuseum, som også er et af udstillingens pragtstykker.

Maleriet med kunstnerens smukke hustru - Marie Krøyer for bordenden, flankeret af Anna Ancher med armen om sin lille, lyshårede datter og en række af de øvrige skagensmalere. Glade, smukke mennesker, som ønsker fødselaren tillykke, i en have, i Skagen. Det er dansk, det er dejligt!

Krøyer var dog andet og langt mere end en skildrer af lys alene, han havde en særegen begavelse i at kunne se og forstå menneskets gang på jorden, som en vekselvirkning imellem lys og mørke. Det er snart sagt hvert eneste af hans vidunderlige malerier eksempler på.

Dernæst havde Krøyer en evne til at se skønheden i det arbejdende menneske i dets kontekst, mennesket i aktion, uanset om man var fisker, hattemager eller landarbejder, uden skelen til nationalitet. Skønheden var altid til stede.

I vor tid ønsker beskæftigelsesminister Mette Frederiksen at flytte endnu flere mennesker fra mørket til lyset, arbejdsmarkedet forstås - det er der vel ingen der grundlæggende, der kan være uenige i!

MARIA STENSGÅRD POULSEN er lektor i Gymnasieskolen, Cand.mag. i kunsthistorie og dansk, Aarhus Universitet. Censor på lærer- og pædagoguddannelsen i Danmark, Skribent ved North Art Magazine. Gift og mor til tre.

» I dag betragtes hans malerier vel oftest som harmløst idylliske, ikke mindst på grund af især de velkendte bordscener, hvor det mest berømte er "Hip, hip hurra!".

